

Tom 28/2018, ss. 281-296
ISSN 1644-888X
e-ISSN 2449-7975
DOI: 10.19251/ne/2018.28(18)
www.ne.pwsplock.pl

Sołtysiak Mirosław
Politechnika Rzeszowska

SFAŁSZOWANE PIENIĄDZE A ŚWIADOMOŚĆ MŁODEGO POKOLENIA POLAKÓW

**COUNTERFEIT MONEY AND AWARENESS OF THE YOUNG
GENERATION OF POLES**

Streszczenie

Zjawisko fałszowania pieniędzy ma tak długą historię, jak historia pieniądza. Przez wieki, procederem fałszowania pieniędzy, zajmowały się osoby pochodzące z różnych warstw społecznych. Byli to władcy, którzy na masową skalę zajmowali się psuciem pieniądza, arystokraci chcący w ten sposób pomnożyć swój majątek, pospolici przestępcy, dla których ten proceder miał być łatwym sposobem na życie czy nawet w ostatnich latach osoby nieletnie, które, wykorzystując techniki komputerowe, chciały w ten sposób zaspokoić swoje zapotrzebowanie na środki płatnicze.

W artykule zaprezentowano wyniki badań ankietowych dotyczących znajomości zjawiska fałszowania pieniędzy przez

Summary

The phenomenon of money counterfeiting has such a long history as the history of money. Over the centuries, people from different social strata have dealt with counterfeiting. They were the rulers who were massively involved in spoiling money, the aristocrats wanting to multiply their own, some common criminals for whom this procedure was supposed to be an easy way to live or even in recent years minors who, using computer techniques, wanted to satisfy in this way their expenditure demand.

The article presents the results of surveys on the knowledge concerning the phenomenon of counterfeiting money by representatives of the young generation of Poles. The aim of these studies was

przedstawicieli młodego pokolenia Polaków. Celem tych badań było podjęcie próby oceny stanu znajomości szaty graficznej oraz zabezpieczeń polskich banknotów przez ankietowanych. Ponadto zidentyfikowanie ich postawy w stosunku do obrotu fałszywymi znakami pieniężnymi.

Słowa kluczowe: znaki pieniężne, fałszowanie pieniądza, młode pokolenie

Wprowadzenie

Zjawisko fałszowania pieniądza polegające na podrabianiu, przerabianiu lub preparowaniu prawdziwych monet lub banknotów ma tak samo długą historię, jak historia pieniądza. Proceder ten został już odnotowany w VI wieku p.n.e. Za pierwszego fałszerza jest uznawany Polikrates, tyran z wyspy Samos, który sfalszowanymi monetami zapłacił za służbę zaciężnemu spartańskiemu wojsku.

Na przestrzeni wieków procederem tym zajmowały się osoby zaliczane zarówno do najwyższych warstw społecznych (władcy, arystokracja), jak i przedstawiciele nizin społecznych.

Władcy najczęściej w majestacie prawa powiększali swój majątek kosztem swoich poddanych poprzez stosowanie procederu „psucia pieniądza” polegającego na zmniejszaniu zawartości szlachetnego kruszcu w monetach. Jako pierwszy ten proceder wprowadził Neron, który nakazał zmniejszenie zawartości srebra w bitych za jego panowania monetach do 93%¹. W Polsce Piastów niechlubne miano „fałszerza na tronie” zyskał Mieszko III Stary [Zientara i in., 1973, s. 80], jego rządowi towarzyszył skrajny fiskalizm oraz świadoma i systematyczna deprecjacja pieniądza [Sołtysiak, 2013, s. 14]². Na początku XV wieku dwukrotnie o fałszowanie monet został oskarżony książę mazowiecki Siemowit IV [Supruniuk]³.

to attempt to assess the knowledge of graphic design and the security of Polish banknotes by the respondents. In addition, they identified their attitude to trading in counterfeit currency.

Keywords: monetary signs, falsification of money, young generation

¹ W II w. n.e zawartość srebra w monetach rzymskich spadła do ok. 76% a na początku III w. n.e. do ok. 47%. Doprowadziło to do kryzysu gospodarczego i spadku zaufania do pieniądza kruszcowego. [Kunisz, 1971, s. 35-37]

² Od XI wieku w Polsce Piastów z grzywny srebra ważącej 183 g wybijano 240 monet denarowych. Natomiast Mieszko III Stary, z takiej grzywny w 1173 r., wybijał 694 brakteaty a w 1177 r. bił ich aż 1310.

³ Został on dwukrotnie niewinny.

Kolejnym przykładem, koronowanego fałszerza, był król Prus Fryderyk II. Wykorzystał on zdobytą w trakcie wojny siedmioletniej prasę menniczą wraz z kompletem stempli do wybijania monet, emitowanych przez polskiego króla Augusta III do fałszowania, na ogromną skalę, polskich monet. Dzięki temu procederowi z jednej strony doprowadził do zubożenia Polski, z drugiej zaś strony zdobył środki finansowe na rozbudowę swojego państwa.

Psuciem pieniądza w Polsce zajmowały się też osoby, które w imieniu władcy powinny gwarantować ich wartość, wyrażoną w kruszcu, czyli dzierżawcy mennic. Dla przykładu w XVII wieku Tytus Liwiusz Boratyn oraz bracia Andrzej i Tomasz Tymf nie ograniczyli swojej działalności do produkcji monet tylko dla skarbu państwa, ale produkowali również bez upoważnienia monety dla siebie, obniżając w nich zawartość szlachtetnego kruszcu. W ten sposób z jednej strony deprecjonowali wartość monet, znajdujących się w obiegu. Z drugiej zaś strony w sposób nielegalny, powiększali swoje zyski [Zientara i in., 1973, s. 277-278]. Fałszowaniem monet zajmowali się też cieszyńscy mincerze Hans Thacke⁴ oraz Daniel Raschke (Raszka)⁵ [*Cieszyńscy...*, 2012].

Wśród przedstawicieli możnowładztwa, którzy parali się procederem fałszowania pieniądza, można wymienić Mikołaja Komorowskiego [Przyboś], który doprowadził swoim procederem do największej afery finansowej, w XVI wiecznej Polsce, czy urodzonego w Krakowie księcia Ludwika Windisch-Graetz, który, będąc członkiem węgierskiego rządu, przy cichym przyzwoleniu najważniejszych osób w państwie, opracował operacje fałszowania walut państw europejskich [*Tło...*, 1926]. Działania te miały na celu z jednej strony zdobycie środków finansowych, z drugiej zaś strony realizację planu zniszczenia gospodarczego Francji⁶.

Plan zniszczenia gospodarki wroga, poprzez fałszowanie jego waluty, realizowali również Anglicy, w drugiej połowie XVIII wieku, w trakcie wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych⁷ oraz Niemcy realizując operację „Bernhard”, w trakcie drugiej wojny światowej⁸.

⁴ Hans Thacke został w 1611 r. za fałszowany groszy polskich po dwugodzinnych torturach spalony na stosie.

⁵ Daniel Raschke (Raszka) za fałszowanie pieniędzy został w 1628 r. rozstrzelany.

⁶ Miała to być kara za postawę Francji w trakcie konferencji wersalskiej, która pozbawiła Węgry części ziem na rzecz Czechosłowacji i Rumunii.

⁷ Najbardziej znani angielscy fałszerze David Farnsworth oraz John Blair, za udział w spisku mającym na celu zniszczenie amerykańskiej gospodarki, poprzez wprowadzanie do obiegu sfałszowanych dolarów kontynentalnych, zostali straceni w dniu 3 listopada 1778 r. na podstawie decyzji sądu wojennego. [*David...*]

⁸ Plan operacji został opracowany w 1942 r. przez SS-Sturmbannführera Bernharda Krügera, którego imię stało się jej kryptonimem.

Procederem fałszowania pieniędzy zajmowali się też Żydzi. Pod koniec XIV wieku monety fałszował Żyd ze Szklar. W Kronikach Długosza opisany jest krakowski Żyd o imieniu Feter (Vetter), który, za wprowadzanie do obiegu fałszywych monet, został w 1405 r. skazany na spalenie na stosie. Innym przykładem jest Żyd Chaim Aleksander z Przeworska, który w 1707 r. został surowo ukarany przez sąd w Przeworsku za fałszowaniu pieniędzy [Kunysz, 1974, s. 149]. Jednym z filarów operacji „Bernhard” był urodzony na Ukrainie Żyd Salomon Smolianoff.

Wśród fałszerzy pieniędzy można nawet odnaleźć przedstawicieli duchowieństwa. Przykładem może być francuski ksiądz Goeffroy, którego przebiegłość „nie znała granic”, skazany na karę śmierci, za fałszowanie asygnat w osiemnastowiecznej Francji, potrafił zorganizować w więzieniu, przy pomocy współwięźniów, produkcję fałszywych asygnat [Morawski, 2002, s. 89] oraz zatrzymany w 2008 r. w Olkuszku ksiądz, który przy pomocy drukarki komputerowej fałszował banknoty 100 i 50 złotych [Ksiądz..., 2008].

Na początku XXI wieku pojawiła się nowa grupa fałszerzy pieniędzy, są to coraz młodszy ludzie, którzy ten proceder realizują, wykorzystując nowoczesny sprzęt komputerowy. Przykładami mogą być: 17-latek [TVN, 2010], 14-latek [RMF24, 2017] czy 13-latek [WP, 2009] przyłapani na fałszowaniu pieniędzy.

1. Odpowiedzialność karna za fałszowanie pieniędzy

Proceder fałszowania znaków pieniężnych na przestrzeni wieków był zagrożony bardzo surowymi karami – karą śmierci połączonej z wcześniejszymi wymyślnymi torturami (np. gotowanie w kotle⁹, czy wlewanie do gardła roztopionego metalu pochodzącego ze sfalszowanych monet, kastracją¹⁰, spalaniem na stosie¹¹).

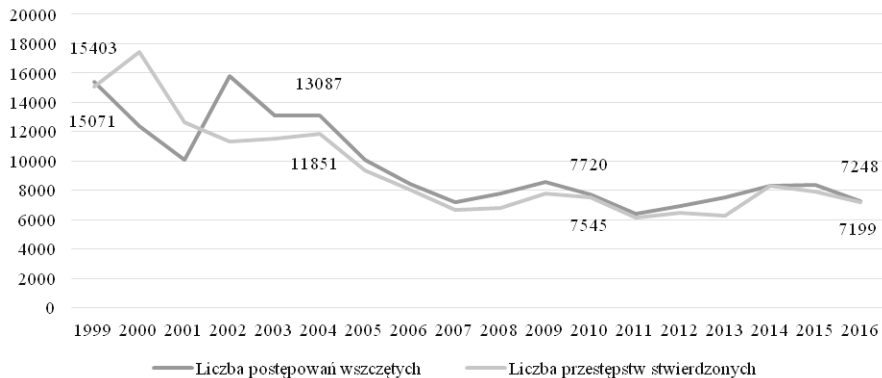
Aktualnie, zgodnie z polskim prawem, osoba, która podrabia lub przerabia polski lub obcy znak pieniężny, będący prawnym środkiem płatniczym, podlega karze od 5 do 25 lat pozbawienia wolności. Z kolei osoba, która puszcza w obieg takie znaki, podlega karze od roku do lat 10. Natomiast czynienie przygotowań

⁹ Karę taką stosowano m.in. we Francji.

¹⁰ W 1125 r., Król Anglii Henryk I, wydał prawo, które nakazywało, żeby „wszystkim ludziom bijącym monety, którzy dopuścili się ich fałszowania, obcięto po prawej ręce oraz jądra”. Zgodnie z informacją, zawartą w „*The Margam annals*”, po dokonaniu kontroli jakości monet w Boże Narodzenie 1125 r., w zamku w Winchester aż 94 właściciele mennic wykastrowano i obcięto im prawe dłonie.

¹¹ Karę spalania na stosie dla fałszerzy pieniędzy przewidywały szesnastowieczne Statuty Litewskie.

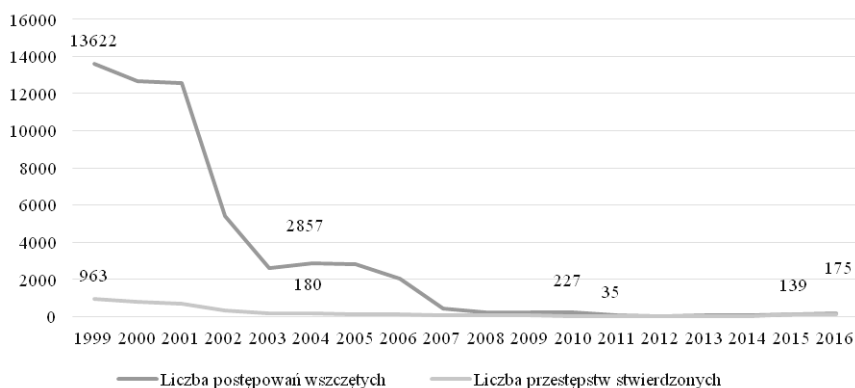
do popełnienia przestępstwa, związanego z fałszowaniem pieniądza lub wprowadzaniem do obrotu sfałszowanych znaków pieniężnych, zagrożone jest karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5 [Kodeks karny, art. 310].

Rys. 1. Liczba postępowań wszczętych oraz liczba przestępstw stwierdzonych przeciwko art. 310 k.k.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Statystyka Policja – *Falszowanie...*]

Pomimo tak surowych kar, co roku w Polsce, policja stwierdza po kilka tysięcy przestępstw, związanych z fałszowaniem znaków pieniężnych (rys. 1). Należy zaznaczyć, że w latach 1999 – 2016, zarówno liczba postępowań wszczętych, jak i liczba przestępstw stwierdzonych uległa zmniejszeniu dwukrotnie z ponad 15000 do ok. 7000.

Rys. 2. Liczba postępowań wszczętych oraz liczba przestępstw stwierdzonych przeciwko art. 312 k.k.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Statystyka Policja – *Puszczenie...*]

Trzeba również zaznaczyć, że karze, za fałszowanie i wpuszczanie do obiegu sfałszowanych znaków pieniężnych, nie podlegają wyłącznie osoby zamieszane w realizację tego proceduru. Karze takiej może również podlegać każdy obywatel, który wpuści w obieg podrobiony albo przerobiony pieniądz, który sam otrzymał jako prawdziwy. Takie działanie zgodnie z art. 312 k.k. podlega karze grzywny, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Analiza ilości przestępstw, dokonanych w Polsce, w latach 1999 – 2016, przeciwko art. 312 k.k. pozwala stwierdzić, że zarówno liczba wszczętych postępowań jak i stwierdzonych przestępstw uległa diametralnej zmianie (rys. 2.). W 1999 r. Policja wszczęła aż 13622 postępowania oraz stwierdziła 963 przestępstwa przeciwko artykułowi 312 k.k. Natomiast w 2016 r. liczba wszczętych postępowań spadła do zaledwie 175, a liczba stwierdzonych przestępstw do 139. Należy jednak podkreślić, że jeszcze lepiej sytuacja przedstawiała się w latach 2010-2014, kiedy to liczba wszczętych postępowań w żadnym roku nie przekroczyła 90, a liczba stwierdzonych przestępstw 40.

2. Metodyka badań

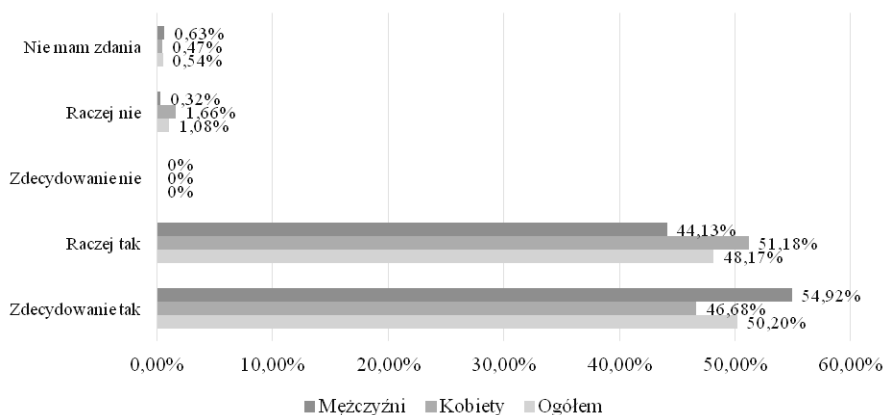
Badania ankietowe, dotyczące stanu wiedzy na temat znajomości szaty graficznej polskich banknotów oraz zjawiska obrotu fałszywymi znakami pieniężnymi, wśród przedstawicieli młodego pokolenia Polaków zostały przeprowadzone na grupie 737 studentów podkarpackich uczelni. Badania te zostały poprzedzone badaniami pilotażowymi, w których wzięła udział grupa 83 osób. W analizowanej grupie badawczej, badania głównego, znajdowało się 422 kobiety (57,26%) oraz 315 mężczyzn (42,74%), w wieku od 18 do 25 lat. A w grupie badawczej badania pilotażowego 44 kobiety (53,01%) oraz 39 mężczyzn (46,99%).

Podstawowym celem badań była próba sprawdzenia stanu znajomości szaty graficznej oraz zabezpieczeń polskich banknotów przez przedstawicieli młodego pokolenia Polaków oraz ich postawy w stosunku do obrotu fałszywymi znakami pieniężnymi.

3. Analiza znajomości szaty graficznej i zabezpieczeń polskich banknotów

Na wstępie badań respondenci zostali poproszeni o odpowiedź na pytania: *czy znają szatę graficzną polskich banknotów* oraz *czy potrafią wskazać postacie znajdujące się na poszczególnych nominałach polskich banknotów*.

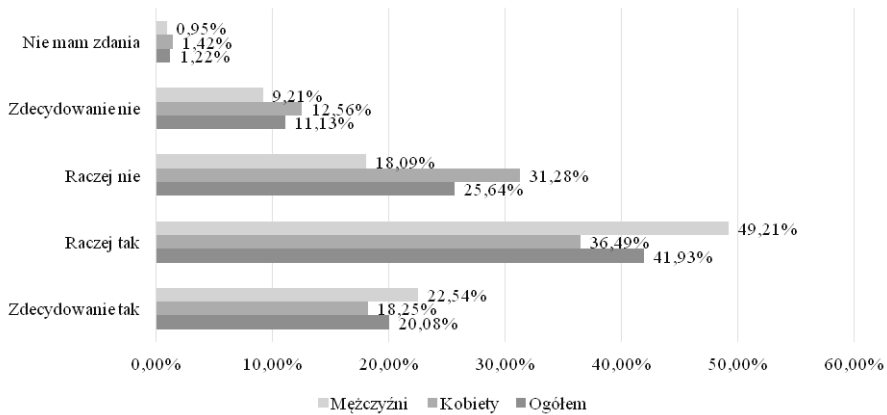
Uczestniczące w badaniach osoby bardzo wysoko oceniają swoją wiedzę na temat szaty graficznej polskich banknotów. Prawie wszyscy respondenci (98,37%) zadeklarowali, że ją znają (rys. 3.). 50,2% badanych, odpowiadając na to pytanie, wybrało odpowiedź *zdecydowanie tak*, a 48,17% ankietowanych odpowiedź *raczej tak*. Należy zaznaczyć, że wyżej swój poziom wiedzy na ten temat oceniali mężczyźni niż kobiety.

Rys. 3. Znajomość szaty graficznej polskich banknotów wśród respondentów.

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

Inaczej sytuacja przedstawiała się w przypadku znajomości przez uczestników badań wizerunków postaci historycznych, które są umieszczone na polskich banknotach (rys. 4.). Tylko co piąty ankietowany (18,25% kobiet oraz 22,54% mężczyzn) był pewny, że jest w stanie poprawnie przyporządkować te postacie do właściwych nominałów. Z kolei 41,93% respondentów (36,49% kobiet oraz 49,21% mężczyzn), wybierając odpowiedź *raczej tak* uważało, że byłoby w stanie poprawnie je wskazać.

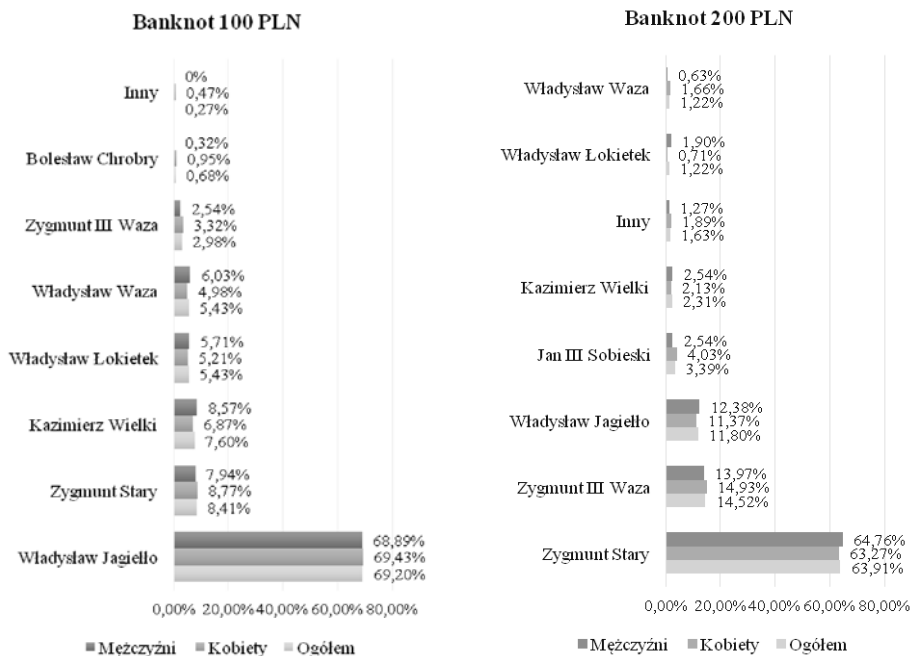

Rys. 4. Znajomość postaci znajdujących się na polskich banknotów wśród respondentów.

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

Interesującym może być fakt, że ponad 11% ankietowanych (12,56% kobiet oraz 9,21% mężczyzn), osób które wcześniej zadeklarowały, że znają szatę graficzną polskich banknotów wybierając odpowiedź *zdecydowanie nie* stwierdziło, że nie zna postaci historycznych, umieszczonych na nich.

W celu sprawdzenia rzeczywistego stanu wiedzy na ten temat, wśród przedstawicieli młodego pokolenia Polaków, ankietowani zostali poproszeni o wskazanie postaci historycznych, których wizerunki znajdują się na banknotach stużłotowych i dwustużłotowych (rys. 5).

Rys. 5. Postaci historyczne znajdujące się na banknotach stu i dwustuzłotowych zdaniem respondentów.

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

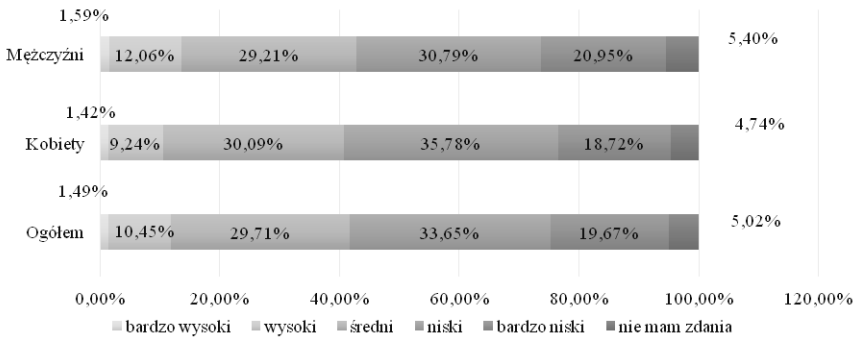
Analiza odpowiedzi, udzielonych przez ankietowanych, pozwala stwierdzić, że w przypadku banknotu stużłotowego wizerunek, znajdującego się na nim, króla Władysława Jagiełły poprawnie wskazało 69,2% badanych. Respondenci jego wizerunek najczęściej mylili z wizerunkami: króla Zygmunta Starego (8,41%), znajdującym się na banknocie dwustuzłotowym oraz króla Kazimierza Wielkiego (7,6%) znajdującym się na banknocie pięćdziesięciuzłotowym. Ok. 14% uczestników badań wskazało, że na tym banknocie umieszczony jest wizerunek innego władcy Polski: Władysława Łokietka (5,43%), Władysława Wazy (5,43%), Zygmunta III Wazy (2,98%). Należy podkreślić, że wizerunek żadnego z tych królów nie jest umieszczony na polskich banknotach.

Natomiast w przypadku banknotu dwustuzłotowego wizerunek, umieszczonego na nim króla Zygmunta Starego, poprawnie wskazało tylko 63,91% respondentów. Ankietowani najczęściej mylili go z królem Zygmuntem III Wazą (14,52%), którego wizerunek nie jest umieszczony na żadnym polskim banknocie oraz z królem Władysławem Jagiełłą (11,8%). Uczestnicy badań

twierdzili również, że na tym banknocie znajduje się wizerunek: Jana III Sobieskiego (3,39%), Kazimierza Wielkiego (2,31%), Władysława Łokietka (1,22%), Władysława Wazy (1,22%).

4. Ocena znajomości zabezpieczeń polskich banknotów

Przeprowadzone badania pozwoliły stwierdzić, że przedstawiciele, młodego pokolenia Polaków, przykładają niewielką wagę do znajomości zabezpieczeń polskich banknotów. Dokonując samooceny wiedzy na ten temat, ponad 53% ankietowanych (54,5% kobiet oraz 51,74% mężczyzn) uznało, że poziom ich wiedzy jest niski. Tylko co ósmy uczestnik badań zadeklarował wysoki (10,45%) lub bardzo wysoki (1,49%), poziom wiedzy o zabezpieczeniach polskich banknotów.

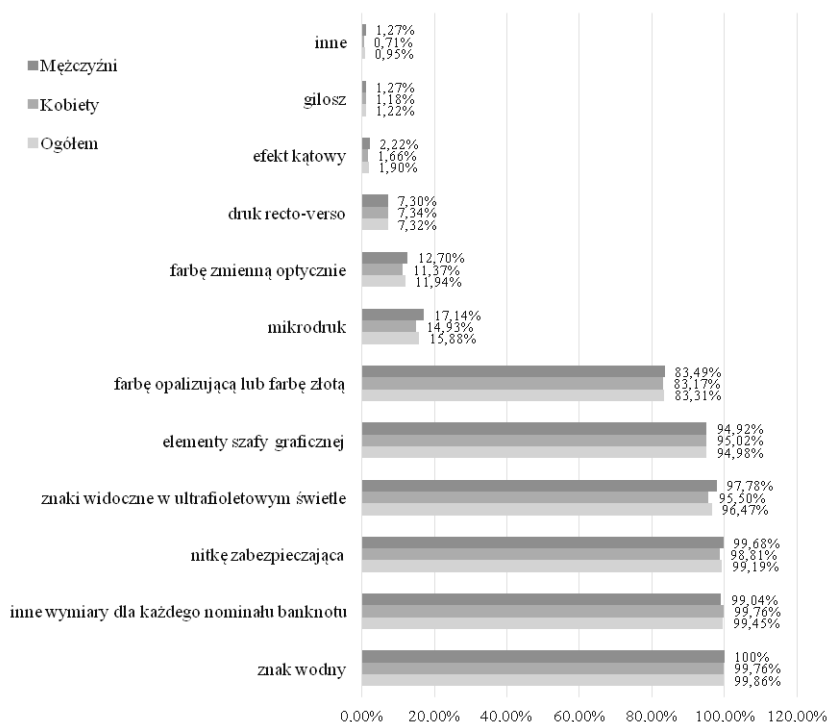
Rys. 6. Samoocena poziom wiedzy respondentów o zabezpieczeniach polskich banknotów.

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych

Niski poziom wiedzy, ankietowanych na ten temat, może wynikać z faktu, że 69,74% respondentów (73,7% kobiet oraz 64,44% mężczyzn) zadeklarowało, że nigdy nie szukało informacji o zabezpieczeniach polskich banknotów. Należy również stwierdzić, że podstawowymi źródłami informacji dla tych uczestników badań, którzy poszerzali swoją wiedzę w tym zakresie, były: Internet (19,54%), materiały informacyjne NBP (9,63%) oraz materiały informacyjne banków (5,43%).

Takie zainteresowanie problematyką, zabezpieczeń polskich banknotów, ma niewątpliwie wpływ na ich znajomość przez uczestników badań (rys. 7). Prawie wszyscy ankietowani wymienili, że znają takie zabezpieczenia, jak: znak wodny (99,86%), inne wymiary każdego banknotu (99,45%), nitkę za-

bezpieczającą (99,19%), znaki widoczne w świetle ultrafioletowym (96,47%), elementy szaty graficznej (94,98%). Czyli podstawowe stosowane od wielu lat zabezpieczenia większości banknotów na świecie. Trzeba zaznaczyć, że tylko niewielka grupa ankietowanych zadeklarowała, że zna nowoczesne zabezpieczenia banknotów (np. efekt kątowy 1,9%).

Rys. 7. Rodzaje zabezpieczeń polskich banknotów, które znają respondenci.

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

Należy podkreślić, że chociaż uczestnicy badań ankietowych zadeklarowali, że ich poziom wiedzy na temat zabezpieczeń polskich banknotów jest niski, to jednak ankietowani mają duże zaufanie do jakości tych zabezpieczeń. Ponad 86% respondentów (85,78% kobiet oraz 87,62% mężczyzn) stwierdziło, że ich zdaniem nie ma aktualnie potrzeby poprawy tych zabezpieczeń. Tylko 3,66% ankietowanych widziało potrzebę podjęcia takich działań, wybierając odpowiedzi *raczej tak* (3,26%) oraz *zdecydowanie tak* (0,4%).

Taki wysoki poziom zaufania do zabezpieczeń wykorzystywanych w polskich banknotach oraz fakt, że 99,86% respondentów, nigdy nie otrzymało fałszywego banknotu, mają prawdopodobnie bezpośredni wpływ na to, że po-

nad 85% ankietowanych (84,36% kobiet oraz 86,03% mężczyzn) deklaruje, że nigdy nie sprawdza autentyczności otrzymywanych banknotów. Należy podkreślić, że w analizowanej grupie badawczej nie było ani jednej osoby, która wybrała odpowiedź, że zawsze sprawdza otrzymane banknoty. A tylko 3,39% badanych stwierdziło, że robi to często. Odpowiedz ta była częściej wybierana przez kobiety (4,03%) niż przez mężczyzn (2,54%).

5. Postawa respondentów wobec zjawiska fałszowania pieniędzy i obrotu nimi

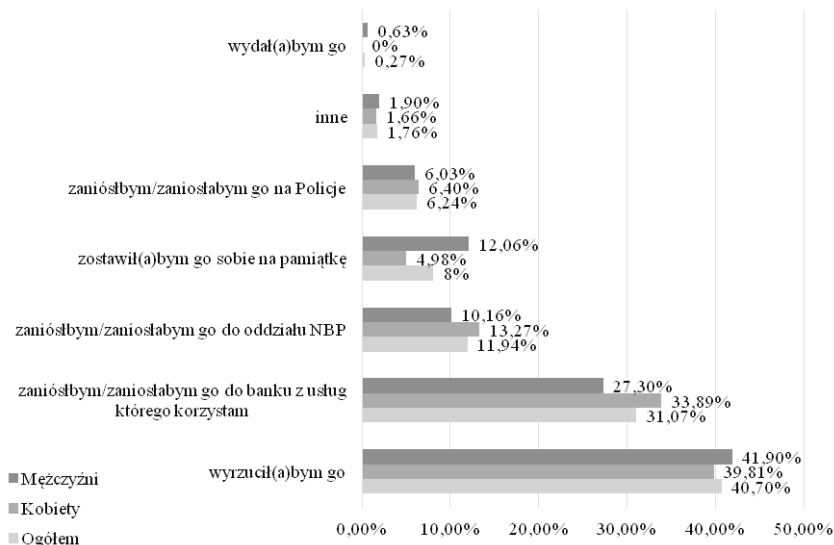
Większość uczestniczących w badaniach ankietowanych przedstawicieli młodego pokolenia Polaków (93,22% - 92,65% kobiet oraz 93,97% mężczyzn) jest zdania, że posługiwanie się fałszywymi banknotami jest przestępstwem. Trzeba podkreślić, że tylko 1,9% respondentów jest o tym zjawisku odmiennego zdania. Taka opinia ankietowanych o posługiwaniu się fałszywymi znakami pieniężnymi, zapewne ma wpływ na sposób postępowania badanych w przypadku otrzymania fałszywego banknotu (rys. 8.).

Ponad 40% ankietowanych (39,81% kobiet oraz 41,5% mężczyzn) zadeklarowało, że w przypadku stwierdzenia, iż otrzymało sfałszowany banknot, wyrzuciłoby go. Blisko połowa uczestników badań była zdania, że przekazałaby otrzymany banknot instytucji, której pracownicy znają procedury, jakie należy w takim przypadku wdrożyć. Należy podkreślić, że taką formę postępowania ze sfałszowanym banknotem częściej deklarowały kobiety (53,46%) niż mężczyźni (43,49%). 31,07% respondentów uważało, że zaniósłoby go do banku z którego usług, korzysta. Blisko 12% ankietowanych przekazałoby go do oddziału Narodowego Banku Polskiego, a tylko 6,24% badanych oddałoby go Policji.

Co ósmy uczestnik oraz co dwudziesta uczestniczka badań stwierdziła, że zostawiłaby sobie taki banknot na pamiątkę. Należy również podkreślić, że w analizowanej grupie badawczej znalazły się osoby (0,27%), które stwierdziły, że fałszywy banknot ponownie wprowadziłyby do obrotu czyli popełniły przestępstwo.

W dalszej części badań, ankietowani zostali poproszeni o wyrażenie swojego zdania czy wprowadzanie do obrotu fałszywych banknotów powinno być karane i jak dotkliwa powinna być taka kara. Zdaniem ponad 92% badanych takie postępowanie powinno podlegać karze. Należy zaznaczyć, że 41,25% respondentów (39,81% kobiet oraz 43,17% mężczyzn) wybrało odpowiedź *zdecydowanie tak*, a 50,88% ankietowanych (53,08% kobiet oraz 47,94% męż-

czyzn) wskazało na odpowiedź *raczej tak*. Trzeba zaznaczyć, że tylko 1,36% respondentów było odmiennego zdania. Zdanie takie częściej deklarowali mężczyźni (2,22%) niż kobiety (0,71%).

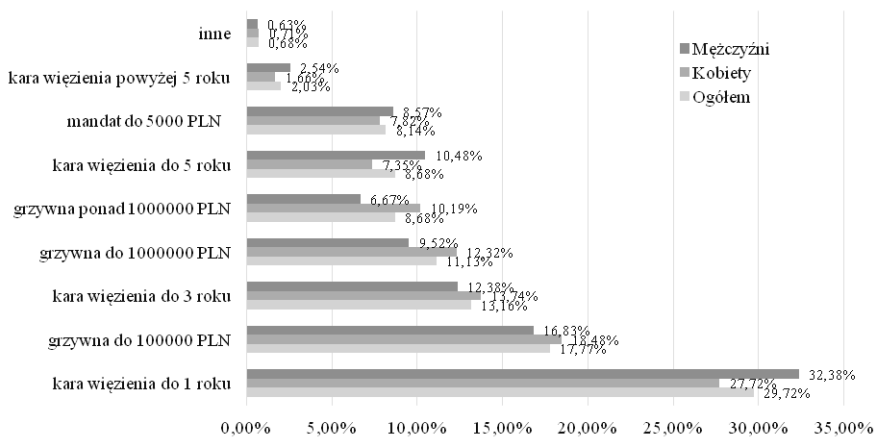

Rys. 8. Sposób postępowania z fałszywym banknotem przez respondentów.
Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

Analiza otrzymanych wyników pozwala stwierdzić, że prawie 54% ankietowanych jest zdania, że wprowadzanie do obrotu, sfałszowanych znaków pieniężnych, powinno być zagrożone bezwzględną karą więzienia (rys. 9). Należy podkreślić, że 23,85% respondentów (22,75% kobiet oraz 25,4% mężczyzn) wskazało na kary więzienia dłuższe niż przewiduje to polskie prawo.

Ponad 45% ankietowanych uważało, że wprowadzanie do obrotu sfałszowanych banknotów powinno być karane karą grzywny. Częściej takiego zdania były kobiety (48,71%) niż mężczyźni (41,59%). Należy zaznaczyć, że prawie 20% uczestników badań uważało, że kary finansowe powinny być surowe i wynosić powyżej 100000 złotych, a 8,68% respondentów stwierdziło, że powinny być wyższe od 1 miliona złotych¹².

¹² Prawdopodobnie osoby, które zadeklarowały takie odpowiedzi, nie analizowały możliwości egzekucji tak wysokich kar pieniężnych.

Rys. 9. Proponowana przez respondentów wysokość kar za wprowadzanie do obrotu fałszywych banknotów.

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

Uczestnicy badań wyrazili również swoje zdanie na temat kary, jaka obowiązuje w Polsce za fałszowanie pieniędzy. 52,24% respondentów (49,05% kobiet oraz 56,51% mężczyzn) uważało, że kara ta jest adekwatna do tego przestępstwa. Zdaniem 30,26% (36,97% kobiet oraz 21,27% mężczyzn) powinna ulec złagodzeniu. A zdaniem 14,92% (11,37% kobiet oraz 19,68% mężczyzn) powinna być bardziej surowa.

Podsumowanie

Pieniądz towarzyszy codziennemu życiu ludzi od tysięcy lat. Aktualnie każdy człowiek posługuje się nim, dokonując różnych transakcji nawet kilka razy dziennie. Fakt ten nasuwa wniosek, że skoro jest on powszechnie wykorzystywany, to występuje również w społeczeństwie powszechna znajomość zagadnień z nim związanych, tj. jego szaty graficznej, stosowanych zabezpieczeń, czy procedury postępowania, w przypadku otrzymania fałszywego banknotu.

Przeprowadzone badania pozwoliły stwierdzić, że 94,84% przedstawicieli młodego pokolenia Polaków deklaruje, że ma zaufanie do obrotu gotówkowego. A aż 98,37% uważa, że zna szatę graficzną polskich banknotów. Ponad 72% respondentów (70,85% kobiet oraz 74,29% mężczyzn) twierdzi, że potrafi sprawdzić autentyczność polskich banknotów.

Niestety znajomość ta jest powierzchowna, czego dowodem jest fakt, że tylko dwie trzecie uczestników badań jest w stanie przyporządkować poprawnie wizerunki postaci historycznych do nominałów banknotów.

Jeszcze gorzej sytuacja przedstawia się w przypadku znajomości zabezpieczeń, jakie są stosowane w polskich banknotach. Prawie 70% uczestników badań stwierdziło, że nigdy nie miało okazji zapoznać się z informacjami na ten temat. Należy podkreślić, że ankietowani deklarowali jedynie znajomość klasycznych metod zabezpieczenia banknotów. Nowoczesne zabezpieczenia, które pojawiły się w ostatnich latach, były dla nich nieznanne.

Pozytywnie należy ocenić fakt, że uczestniczące w badaniach osoby uważają braki w posiadanej wiedzy na temat zabezpieczeń banknotów. Ponad 71% ankietowanych (68,24% kobiet oraz 75,56% mężczyzn) jest zdania, że powinny być prowadzone kampanie informacyjne na ten temat. Potwierdzeniem takiej potrzeby może być stwierdzenie przez 31,48% badanych (27,49% kobiet oraz 36,82% mężczyzn), że udział w badaniach ankietowych będzie miał wpływ na to, iż zaczną zwracać uwagę na otrzymywane banknoty.

Przedstawiciele młodego pokolenia Polaków, uważają również, że aktualnie fałszowanie pieniędzy nie stanowi dużego problemu w Polsce. Jedynie 11,8% ankietowanych (12,56% kobiet oraz 10,79% mężczyzn) deklaruowało występowanie takiego problemu. Trzeba jednak podkreślić, że większość respondentów jest zwolennikami surowego karania, zarówno za fałszowanie, jak i wprowadzanie do obrotu fałszywych banknotów.

Literatura

13 latek drukował w domu fałszywe banknoty. WP Wiadomości 17.03.2009. Dostęp online: <https://wiadomosci.wp.pl/13-latek-drukowal-w-domu-falszywe-banknoty-6037836194935937a> (dostęp: 20.02.2018)

14-latek z Katowic stanie przed sądem rodzinnym za fałszowanie pieniędzy. RMF24 26.09.2017. Dostęp online: <http://www.rmfm24.pl/fakty/polska/news-14-latek-z-katowic-stanie-przed-sadem-rodzinnym-za-falszowan,nId,2445475> (dostęp: 20.02.2018)

17 latek fałszował pieniądze na domowej drukarce. TVN Warszawa 16.12.2010. Dostęp online: <https://tvnwarszawa.tvn24.pl/informacje,news,17-latek-falszowal-pieniadze-na-domowej-drukarce,22526.html> (dostęp: 20.02.2018)

Cieszynscy mincerze-falszerze. Gazeta codzienna.pl 26.02.1012. Dostęp online: <http://gazetacodzienna.pl/artukul/kultura/cieszynscy-mincerze-falszerze> (dostęp: 20.02.2018)

David Farnsworth https://en.wikipedia.org/wiki/David_Farnsworth (dostęp: 20.02.2018)

Falszowanie pieniędzy i papierów wartościowych (art.310). Dostęp online: <http://www.statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwko-18/63904>, Falszowanie-pieniedzy-i-papierow-wartosciowych-art-310.html (dostęp: 20.02.2018)

Ksiądz z Olkusza fałszował pieniądze. Dziennik.pl 10.05.2008. Dostęp online: <http://wiadomosci.dziennik.pl/wydarzenia/artykuly/75322,ksiadz-z-olkusza-falszowal-pieniadze.html> (dostęp: 20.02.2018)

Kunisz Andrzej. 1971. *Obieg monetarny w Cesarstwie Rzymskim w latach 214/215-238 n.e.: od reform Karakalli do przywrócenia emisji antoniniana*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Kunysz Antoni (red.). 1974. *Siedem wieków Przeworska. Szkice, studia i materiały z dziejów miasta*. Rzeszów.

Morawski Wojciech. 2002. *Zarys powszechnej historii pieniądza i bankowości*. Warszawa: TRIO.

Przyboś Adam. *Mikołaj Komorowski z Komorowa h. Korczak*. Internetowy Polski Słownik Biograficzny. Dostęp online: <http://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/mikolaj-komorowski-z-komorowa-h-korczak> (dostęp: 20.02.2018)

Puszczenie w obieg fałszywego pieniądza lub papieru wartościowego otrzymanego jako prawdziwy. Dostęp online: <http://www.statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwko-18/63906>, Puszczenie-w-obieg-falszywego-pieniadza-lub-papieru-wartosciowego-otrzymanego-ja.html (dostęp: 20.02.2018)

Sołtysiak Mirosław. 2013. *Wybrane zagadnienia bankowości. Pojęcia i ćwiczenia*. Rzeszów: Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej.

Supruniuk Anna. *Siemowit IV*. Internetowy Polski Słownik Biograficzny. Dostęp online: <http://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/siemowit-iv> (dostęp: 20.02.2018)

Tło polityczne skandalu węgierskiego. Plan zupełnego zniszczenia gospodarczego Francji. Dostęp online: Goniec Wielkopolski nr 12 z 12 stycznia 1926 r. http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/applet?mimetype=image%2Fxdjvu&sec=false&handler=djvu_html5&content_url=%2FContent%2F206914%2Findex.djvu (dostęp: 20.02.2018)

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku. *Kodeks karny*. Dz.U. 1997, Nr 89, poz. 553

Zientara Benedykt, Mączak Antoni, Ihnatowicz Ireneusz, Landau Zbigniew. 1973. *Dzieje gospodarcze Polski do 1939 r.* Warszawa: Wiedza Powszechna.